Bonifazius.

abó

Pschindź k nam twoje kralestwo.

Žiwenski wobras

se sestarskich cžaßow.

Kh. Kulman.

---

w Wojerezach,

sakožene a cžischczane wot J. Kulmana.

1857.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id480743444/2
Serbski institut Sorbisches Institut

Bonifazius,

abó

Pschindź k nam twoje kralestwo.

Žiwenski wobras

se sestarskich czašow.

Kř. Kulman.

w Wojerezach,

salożene a czischczane wot J. Kulmana.

1857.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id480743444/3 Serbski institut Sorbisches Institut

Serbska centralna biblioteka
Budyšin
37/8° 502

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id480743444/4
Serbski institut Sorbisches Institut

Dostojnemu a wulzy cżeszenemu

kneſej duchownemu

Handrijej Sejlerej

w Kaſu,

k 25 ljetnym ßwedżenju

jeho duchownſkeho ſastojnſtwa,

poßłeczżitej a podatej tute knižki

jako cżeßne wopokaſmo

ßwojeje luboſzje a pſcheczżelſtwa

Khrystijan Kulman,
wucżer w delnym Wujeſdżi

a

Jan Kulman,
wucżer a knihicżiſchczżer w Wojerezach.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id480743444/6
Serbski institut Sorbisches Institut

Dostojny knježe!

Cžeszeny pscheczelo!

Wam pschepoda luboſz a pſcheczelnoſz tónlej ßnadny dar, Wam, kiž ſze kruta ſkała we cžrjodžicžzy bes wjernymi Sserbami; Wam, kiž ſze žiwe a ńeſaprahnite žórło ßerbſkeje ryczje; Wam, kiž ſze ńewuſtawazy dźjełaczer ſa naſch ßerbſki lud a zyłe Sslowjanſtwo; Wam pſchepoda horjaza luboſz a wjerna pſcheczelnoſz telej małe knižki k dopomńenju na dźenßniſchi rjany a weßely ßwedźeń Waſchcho 25 ljetneho duchomnſkeho ſaſtojnſtwa.

W ſmicze jón ſtej luboſzju k ßebi, ſkajkež Wam budze ſkiczeny.

Nech wostańe dale Waſchа dźjeławoſz ſa Sserbowſtwo ńewuſtałaza; ńech ßo dale puſola a žórla rjane a k ſchewjaze ſpjewy ſ Waſchеho rta; ſtejcze dale twerdźje jako ßylna ſkała we wichorach ſa Sserbowſtwo hačž do najwóſchich dnjow cžłowſkeho pſchebywanja na ſemi bez Sserbami.

Tolej pſchejetaj ſ wutrobu

Waſchej

wjernej pſchecželaj

Kh. Kulman

a

J. Kulman.

Prjeni staw.

Dźicże po wschjem ßwjeczi, a prjedujcże to evangelion wschitkemu stworenju. Mark. 16, 15.

W Jendźelskim kraju narodźi ßo dźjeczatko w ljeczi 680, a tute dźjeczatko bje bóhlbyknes wuswolit k wulkim skutkam. Jeho starschej narekny schtaj jemu Winfrid, to rjeka po ßerbsku: pschecźel mjera, a wotczahny schtaj jo w bohabojoszi a napominanju temu knesej. Wonaj bjeschtaj bohataj a widźenaj psched ßwjetom, a chzyschtaj ßwojeho Winfrida tež bohateho widźicź we ßwjeczi, a widźeneho psched czlowekami. To bje tež boża wola, a dyrbesche ßo stacź, ale niz po czlowskim sdaczu a mjenjenju.

Winfrid nebje do ßwjeta, ale chzysche cziche a potajne žiwenje wesz w klóschtri, wón chzysche mnich bycź. Mnich dyrbi jara cziche, khude a hubene žiwenje wesz w klóschtri, dźež je jich wele romadźje, kóždy pak ma we nim ßwoju stwiczku ßam sa ßo, a neje we nej niczo druhe kwidźenju hacź drewjane tožo, wódny karan a modlerske knihi. We postajenych hodźinach dyrbja czi mnichojo wodnjo a we nozy ßo modlicź a spjewacź w zyrkwiji, hewak we ßwojich stwiczkach bydlicź a s knihow wuknycź, a tež we sahrodźi

dźjetacz. Dyž je mnich tajki khłoschtryski ßlub wotpołožił, da ńepschindże ženje wjazy do ßwjeta k ludźom, kiba so jemu khłóschtrski prjódkstejer poručźi hicź proßycź do mjestow a wßów sa khłóschtr. A dyž je jemu tajke poručźene, ńedyrbi ßo telho hanibowacź, ale dyrbi poßłuchacź. Kóždy, kiž chce mnich bycź, dyrbi troje ßlubenje wotpołožicź: k 1. so chce bycź stajnje khudy, a ńecha mjecź niczo ßwoje w ßwjeczi; k 2. so chce ßwojemu prjódkstejerjej we wschjech wjezach poßłuchacź, a ženje po ßwojej woli cźinicź; a 3. so chce ńeženjeny wostacź, a wschitke wobcźežnosźje ßam ńesź w žiwenju.

Tajki mnich chcyschе Winfrid bycź; pschetož wón mjejesche wot matosźje ßem požadanje ßo bohu spodobacź, a nadźijesche ßo w khłóschtri pschi khudobi a ponižnosźi tajke bože spodobanje dobycź. Jeho starschej jemu napscheczito ńerycźeschtaj. A tak ßo wón wußlecźe ßwoju rjanu drastu na dnju ßwojeho ßlubenja, a woblecźe ßo mnichsku kutu; a da ßebi ßwoju htowu wobźihacź, so ńemjejesche žane htoßy na htowi, kiba jeno wjenz kołowokoło, to je snamjo wotrocźkowstwa; a wotpołoži ßwój troji ßlub, a bydleschе potom w khłóschtri, a niz wjazy we wótznym domi. A we khłóschtri ńerjekaschе wón też wjazy Winfrid; pschetož schtuž ßo do mnichskeho rjada poda, dyrbi wschitko wotpołožicź, schtož jeho dopomni na jeho predawschе žiwenje, a tak też ßwoje meno: wón dyrbi bycź jako nowy

cžłowek, na kotrymž ńeje niczo wjazy k namakanju wot ſtareho. Winfrid rjekaſche njetko Bonifaziuß, to rjeka po ßerbſku: Wobſbožer; a taike meno ńebje podarmo.

A Bonifaziuß bydleſche njetk wele ljet w khlóſchtri, wukńeſche pilnje, a nadoby rjane póſnaczje kſcheſzijanſtwa. Jemu pak ßo w khlóſchtri ńelubeſche, dokelž dyrbeſche pſchezo ßam ſa ßo ßedzicz, a ńemóžeſche druhich wobſbožecz, kaž tola rady chzyſche: wón chzyſche rady njeſchto cžinicz, ſchtož ńeby jemu ßamemu k tužitku byto, ale druhim. A tak myßleſche wón na to, hacž ńeby evangelion Jeſom Khryſta, kotryž bje jeho duſchu tak wobſbožit, póhanam tamnu ſtronu morja pſchipowedat, ſo bychu tež woni ſbóžni byli. A jako bje ßam ſe ßobu pſches jene, ſo chze to cžinicz, dżjeſche wón do Londona, ßynu ßo na ſódž, pſcheweſe ßo po morju, a pſchindże k Friſam. To je lud, kiž we njemſkim kraju na brjohach potnóżneho morja bydleſche bes rjekomaj Rhein a Weſer. A tutym Friſam prjedowaſche hižom wele ljet Bonifaziußowy krajan Willibrod evangelion Jeſom Khryſta, a Bonifaziuß pomhaſche jemu njetko. Schtuž chze njeſchto ſhódz nawuknycz, dyrbi dobreho wucžerja mjecz; a Bonifaziuß teho namaka, a ńawukny wot pobožneho Willibroda, kak ma jo ſapoczecz, ſo czi dżiwi Friſojo boże ßtowo radżi ßtyſchachu a wuknychu. To ńeje lóchka wjez dżiwym pohanam Khryſtußa prjedowacz.

A wójna ßo ſbjehny we tamnym kraju bes póhanami, a howreſche ſatraſchnje. A Bonifaziuß wróczi ßo ſaßo do ßwojeho kraja a bydleſche we ßwojim khlóſchtri. A ſta ßo, ſo tamny Abt aby prjódkſtejer we khlóſchtri wumre; a czi mnichojo proſchachu Bonifaziußa, ſo by chzył wóſchi nad nimi byczʒ; pſchetoż woni mjejachu dowjerenje a luboſʒ k ńemu. Tajki khlóſchtrſki Abt je jara woßebny muž, a ma kraßne žiwenje na ßwjeczi: wſchitzy mnichojo dyrbja jeho poßłuchacʒ, a wón ma wſchitkim roskaſowacʒ w khlóſchtri; czi mnichojo ßu khudzi, khlóſchtr pak je bohaty, a ma wele polow a lukow, teʒ mjeſtow a wßów pod ßobu, a nad tym wſchjem ma Abt móʒ, a kńeži jako kral. Wón teʒ ńebydli we ßwojej wuſkej ſtwiczʒzy, ale ma rjane wupyſchene ſtwy; teʒ ńetreba ſtajnje w khlóſchtri bydliczʒ, ale móže hiczʒ dżeʒ chze, k bohatym a woßebnym tuteho ßwjeta; ma ßwoje mechke tóža, a wina doſʒ w pinzy. Bonifaziuß by móhł njetko woßebne a kraßne žiwenje mjecʒ na ßwjeczi, ale wón jo nóchzyſche, wón ßebi ßwjetne, ſachodne kubła ńežadaſche. Jeho wutroba ßo horeſche k póhanam, a Khryſtußowa luboſʒ czjereſche jeho do zuſby. Wón chzyſche ſaßo do njemſkeho kraja, a to praje daloko do njeho, do ßredžiny, dżeʒ bje lute póhanſtwo, dżeʒ ńebje hiſchcże nichtu pobył ſ božim ßłowom. Predy pak, hacʒ tajki wulki ſkutk ſapocža, chzyſche do Roma k bamžej, ſo by jemu tónßamy dał do-

wolnosz a požohnowanje k tajkemu skutkej. A schtuha bamž je?

Kóžda kscheszijanska woßada ma ßwojeho duchomneho, kiž tych ludzi wucži, a wobkedzbuje, so ńeby nichtu besbóžne žiwenje wedł; nad njekotrymi tajkimi duchomnymi je saßo wóschi duchomny postajeny, kiž na to hlada, so by kóždy duchomny ßwoju pschißtuschnosz ßwjeru cžinił, a tón rjeka biskop; tajzy biskopojo maja saßo woscheho duchomneho na ßo postajeneho; a tón najwoschi duchomny w katholskej zyrkwiji, kiž na wscho we zywym kscheszijanstwi kedzbuje, to je tón bamž w Romi. Wón ßo tež ßwjaty wótz menuje. - Tón bamž mjejesche we sastarskim cžaßu wetschu móz na semi, dyžli žadyn kral aby khežor, psched nim dyrbjachu ßo wschitzy na semi ponižowacz, a jeho poßtuchacz. K bamžej dzjesche tehodla Bonifaziuß. A wón pschindze do wulkeho mjesta do Roma, a dzjesche do kraßneho roda, kiž Vatican rjeka, a bu dowedzeny do kraßneje stwy, dzež bamž ßedzjesche na kralowskim troni, a mjejesche troju stotu kronu na hlowi, a bje wodzety we najrenschej draszi, a jeho nosy bjeschtaj we židzanych toflach, na kotrymaj bje stoczany kschiž wuschity. A Bonifaziuß ßo pokhoresche psched ßwjatym wótzom, a pany na ßwojej koleni psched nim, a koschesche jeho toflje; pschetož tak je waschnje, a tak dyrbi kóždy cžinicz, kiž k bamžej pschindze. A Bonifaziuß pschе-

poda ßwój list, kiž mjejesche wot ßwojeho wo-
schehо ſ Jendżelſkeje.

A jako bje bamž tón list pschelasowal, a Bonifaziuß jemu wupowedał, kajke ma myßlje a schto chże, sweżeli ßo bamž a khwalesche jeho, a sposchczi jemu ßwoje dowolenje a požohnowanje, stym wumjeńenjom, so ma ßo Bonifaziuß we wschich wjezach bamžej podczißnycz, a jeno to cžinicz, schtož budże bamž sa dobre spósnacz. Bonifaziuß to ßlubesche, a ßo pschißahasche; pschetož wón derje wedżesche, so bamžowa ruka dale doßaha, hacž hewak njeczeja, a so bes bamžoweje mozy a wolje niczo dokonecz ńemóže. A bamž pißasche listy na biskopow, we kotrychž porucżi, so maja czi Bonifaziußa wobschkitowacz a jemu wschu móžnu pomóz wopokasacz; a poda te listy Bonifaziußej, so by je tón duzy wobstarał na ßwojej reži.

Druhi ſtaw.

Twoje ßłowo je mojim noham ßwjeza a ßwjetko na mojim puczu. Pſ. 119, 105.

Nichtón ßebi nemyßl, so bje njemski kraj psched dwanacże stami ljetami tajki, kajkiž dżenßa je; tedom we Bonifaziußowym cžaßu bje to wschitko hinak. Zyły njemski kraj bje jeno luty ßamy ljeß a žumpadło, a hola, dżež welki a medżwedże wujachu a dżiwe wołky rujachu; semja bje ßyra, symna a ńeplódna; tu ńebje nidże žadyn pucz a žana schczežka; mjesta skoro žane

ńebjechu, a wßy bjechu žadne. To wschitko Bonifaziuža ńesatraschi; pschetož wón mjejesche žiwe ßtowo boże we ßwojej wutrobi: Twoje ßtowo je mojim noham ßwjeza a ßwjetło na mojim puczu; a hacž ja runje khodžu we cžjemnym doli, ńeboju ßo niczo, pschetož ty ßy pschi mni, twój prut a kij me troschtuje. — Wón też ńesmoli praweho pucza, a dżesche k potnozy; tam cžahnycz jeho tón duch wabesche. Husto doss, dyž ńewedżesche kotrej stroni ma ßo wobroczicz we tym sarosżenym ljeßu, wobhladowasche skoru na tawsyntljetnych dubach, dżež hischcze nidy žana ßekera k ßtyschenju była nebje, a hudawasche dże je potnózna strona. A dyž ßo potom dohlada, a widżesche toboke roskwjekanzy w dubowej skori, dżesche won ßam pschi ßebi: steje strony pschikhadżuje symny pótnózny wjetr, a tam bydli tón lud, k kotremuž je me tón kńes póßłał. A dyž ßo weczor mucżny lehny pod schtomy k spanju, porucziwschi ßwoju duschu a cżjeło temu kńesej, widżesche ńebeske hwjesdy wósscho ßo błyschczo, a dżesche saßo: laj, kak rjany pucżnik je mi mój stworiczel postajił na ńebeskej twerdżisni, so ńemóžu smolicz praweho pucża k mojemu wuswolenemu ludu.

A tak pschindże wón do ßredż njemskeho kraja, do Sakskeje k Thyringskim horam, a nadendże lud. Kóžda ßwójba bydlesche ßama sa ßo w dymskim, pódła bjechu ródżje a bróžnja, a

wscho bje spotom wobrodzene; to rjekasche dwór. Wjazy tajkich dworow rjekasche woßada, a wjazy tajkich woßadow rjekasche wokreß. Na tajki wokreß bje wot wercha woschi postajeny, kiž dalki wot ludzi beresche a kßudu ßydasche. Hewak móžesche kóždy cžinicz, schtož chzysche. Thiringski lud bje jara ßylny na cžjeli, a hrubych poczinkow, tola rady hospodowasche, bje ßwjerny a sprawny, cžisty a potsiweho žiwenja. Muž bje jeno wojak, a jeho cžesz wojowanje. Rolu džjełacz a skota hladacz, bje jeno džjeło sa žony a wotroczkow. Nebjeli žana wójna, da bje muž stajnje na honitwi, aby leżesche domach wot ranja hacž do weczora, a wot weczora hacž do ranj na barowych kožach pschi wohnischczu, a pijesche piwo aby mjedowu brjeczku s wolazych rohow. Pschi tajkich składnoszjach swadzichu ßo husto czi wopitzy, a dokelž mjejachu brónje pschi ßebi, da ßydachu puku, a skóncznje mjejachu krawe htowy a saražene cžjeta pschi ßwojich hoszinach. Schtuž bje druheho sarasył, ńetrebasche saßo wumrecz, ale dyrbesche saplaczicz 200 ßljebornych, a stym bje ßwoju stosz wotpokuczit; bjeli pak saraženy wotroczk, da mjejesche jeno 30 ßljebornych sapłaczicz. Też hischcze druhemu ńepocžinkej howdowachu cžilej ludžo jara, a woprowachu jemu ßwoje zyte samoženje, to bje temu hraczu: woni jara radži kóßkowachu. Niczo žadne pola nich ńebje, so jedyn na tajke wachuje ßwoje zyte samoženje, žonu a džjeczi, a

też ßam ßo, to rjeka ßwoju ßwobodu, ſa je= niczku nóz pſchjehra. A dyż bje tak wſchitko pſchjehraw, da poſtany a poda ßo ßwojemu do= bywarej ſa wotroczka.

Sa wotroczka bycz a ßłużicz bje tedom wele hinak hacz dzenßniſchi dzeń; tedom bje jo ſa wotroczka jara ſrudnje, a mjejeſche ßo ſnim tak, kaž nimalje ſe ſkotom; pſchetož wotroczk bje ku= peny, aby we wójni jaty, aby we hraczu do= byty, a pſchißłyſcheſche ßwojemu kńeſej, kaž žana druha wjez, a wón móżeſche jeho ſaßo pſchedacz, aby ſabicz, aby ſnim cžinicz ſchtož chzyſche. Žadyn wotroczk ńeßmjedżeſche ßo žaneje bróńe dotknycz, a bóli dy ſńej ſaßłapńeny, da by jemu taßama na jeho kribeczi rosbita; wón też ńe= bydleſche we domi ßwojeho kńeſa, ale ßam ſa ßo we ßwojim kuczi, a dyrbeſche ſa ßwojeho kńeſa dżjełacz.

Schtož Thyringarjow pſchibożniſtwo naſtupa, da mjejeſche ßo ſtym tak: woni bjechu póhanjo a ńeſnajachu boha, ale modlachu ßo drewjanym a kamentnym pſchibohom, kiž bjechu jara roſne na pohladanje, a ńeljepje wudżjełane. Jich najwoßebniſchi pſchibohojo bjechu: Wodan aby Odin, kotrehož woni też pomenowachu ſtym rja= nym menom: wſchitkeho wótz, a jeho ßwja= ty dżeń bje ßreda; jich druhi bſchibóh bje Thor aby Thunar, to je: bóh hrimanja, a jeho ßwjaty dżeń bje ſchtwórtk. Jich pſchibohowka bje Freja, to bje bohowa mandżelſtwa, a jeje ßwjaty

dżeń bje pjatk. Temple aby zyrkwije ja ßwojich pschibohow ńemjejachu ale mjejachu jich stejo we cžmowych ljeßach pod dubami, dżež jim wopro= wachu wcžaßu noweho mjeßacžka, a husto dosz tež cžlowekow, a to bjechu jecži, aby wotrocžzy, drudy bjechu jo tež dżjecži jich luda; tute morwe cžjeta póischachu woni na ßwecžene duby kcžesi ßwojich pschibohow.

Ale krej tutych saraženych sdychowasche wot semje knebeßam wo wumoženje stajkeje cžertow= skeje cžjemnoszje. A nohi teho wobsboženja a wumožnika bjechu knim hižom na pucžu: Boni= faziuß bje ktutemu ludu dójschol. A wón pschin= dże knim do jich dworow a domow, aby dżež jich romadżje namaka, prjedowasche jim, a pro= schesche jich, so wschak bychu wopuschcžili ßwojich rosnych pschibohow, a ßwoje žadtawe pschibož= nistwo, a ßo wobrocžili kžiwemu bohu, kiž je stworit ńebeßa a ßemju; a je póßtat wumožnika, Jesom Khrysta, kiž je sa naß cžerpit a wumrjet, so bychu wschitzy, kiž do ńeho wjerja shubeni ńebyli, ale mjeli wjecžne žiwenje.

Tak prjedowasche wón jim dżeń wot te duja swulkej mozu a se ßylnej wjeru; a wele, kiž to ßtyschachu, wobrocžichu ßo knemu, wostajiwschi ßwojich njemych pschibohow, a dachu ßo chcžicž na meno Jesom Chrysta. Tych pak, kiž bjechu wostali pschi starym waschnju, a bjechu specžiwi, bje wele wjazy; a cži hidżachu tych wobrocže= nych, ßwarjachu jich, cžinjachu jim kschiwdu, a

nuſowachu jich ſaßo woprowacz pſchiboham po wótzowſkim waſchnju. A Bonifaziuß to widzi=ſche ſwurudzenej wutrobu, a ńemóżeſche temu tola dowobaracz. Też pſchindze jich wele kńe=mu, kiž bjechu ßo chczicz dali, a ſkoržachu jemu ßwoju nuſu, a praſchachu ßo a dżachu: dżeha je njetko ta ßlubena pomohz Khryſtußowa? — Tedom ſdychowaſche Bonifaziuß we duchu: kak je to tak ſlje na ßwjeczi; ſtóßnizy cžińa kſchiwdu, a jim wſchitko wundże, a prawy je kaž hrjeſch=nik; a boża ſahroda budże ſapuſzena! Neje žane prawo a ſakon w kraju, kiž by ſtóßnikej wobarat? Ja chzu k kralej hicz, a jeho proßycz wo po=mohz; wón ma móhz a prawo wruzy, a je ſchkit potwoczenych!

Tſeczi ſtaw.

Na boha ſtaju ja nadziju, a ńeboju ßo: ſchto móża mi ludżo cžinicz? Pſ. 56, 12.

Thyringarjo pak ńemjejachu we tym cžaßu žaneho krala ſe ßwojeho naroda, ale bjechu po=dani druhemu narodej njemſkeho luda, kiž ßo Frankojo menowachu, to rjeka: ßwobodni, kiž ńejßu nikomu zuſemu podani. Czi Frankojo bydlachu w kraju, kiž dżenßniſchi dżeń Bran=zowſka rjeka, a kńežachu tedom na wulkim kruchu njemſkeho kraja, a mjejachu we nim telej njemſke narody pod ßobu, jako: Burgundarjo, Alema=nojo, Schwabojo, Bajerſzy, Heſſenſzy a Thyrin=garjo; czi Friſojo, a Sakſojo bjechu tedom hiſch=

cze ßwobodni w njemzach; runje jako też Sserbja, kiž najwetschi dżjel njetschischelo njemskelo kraja wobßydlachu.

Czi Frankojo bjechu tedom jara ßylni a ryczerszy, ale mjejachu ßtabelo krala: wón bje jara ńewustojny, ljeni a ńeshoneny czlowek, kiž ßo wo niczo druhe ńesterasche, hacž so jjedżesche a pijesche. To bje tak wot nana a dżjeda nawukuył. So ńeby we ßwojim kralowskim weßelu sadżjetany byt, ńepschindże husto se ßwojeho doma. Wschitke kralowske wobstaranja bjechu poruczene jeho prjeńemu ministrej aby sastojnikej. Jeno jedyn dżeń sa ljeto pschindże kral kludu, a da ßo we jich sromadżisni wohladacz, so by dary teho luda kßebi wsal; a tedy też wón ßam kludu ryczżesche, a jemu prajesche, so wschitko, schtoż jeho ministyr czini, je prawe a dobre, a hejsoli chze schtu schto wedżicz, da ma ßo teho praschecz. A dyž bje tajka wobczežnosz nimo, da jjedżesche kral saßo domoj, a bje weßety, so bje tutón wobczežny dżeń pschjetraty.

Na wscho sbožje bje tutón ministyr kmany k tajkemu wobstaranju a mjejesche wschitke dostojnoszje kńeżenju: wón bje mudry a shoneny, a ńewustawazeje dżjetatoszje, bje ßylny a ryczżerski, a k temu też dobroczżiwy. Dyb' to ńebyt, kak by móht hewak tajki wulki kraj a telko ludow wobkńežicz? Jemu rjekachu Korla, s pschimenom Martel, to rjeka klapaz. Tute pschimeno bje ßebi we wójni dobyt, dokelž bje we bitwi pschezo

najprjeni bes ńepſcheczelemi, a ſe ßwojej brónju do nich bijeſche kaž ſhamrom aby ſklapazom.

A Bonifaziuß wedżeſche wo Karl Martelu, a dżeſche, na teho chżu ßo wobroczicż, tón dyrbi mojich nowych kſcheſzijanow wobſchkitowacż. Bonifaziuß dżjeſche tehodla ſaßo do Roma k bamžej, a powedaſche jemu, ſchto je ſ božej pomohżu dokonjał. Bamž ßo jara ſweßeli na jeho ſkutku, napominaſche jeho k wobſtajnoſzi, pſchetož bóh budże jeho dobry ſkutk žohnowacż. A bamž wedżeſche jeho potom do zyrkwije, dżež ßo Bonifaziuß pſched woltarjom poklakny a ßweczeſche jeho ſa biſkopa w njemzach. A pißaſche liſt na Karl Martela, a poruczi jemu w nim Bonifaziußa k wobkedżbowanju a ſchkitej. Bonifaziuß pſchepoda tón liſt Martelej, a tón ßo ſweßeli na tajkej wutrobitoſzi Bonifaziußowej, kiž je ſchoł bes mecża a lebije k zuſym a hrubym póhanam doßredż njemzow. A Martel ſwoli do wſcheho, ſchtož Bonifaziuß žadaſche, a daſche ßwojim pißarjam liſty pißacż na wójwodow, a hrabjow a ſaſtojnikow w njemzach, kotrymž poruczi, ſo maja biskopa Bonifaziußa we wſchjem ſkutkowanju podpjeracż, a wſchej ńeprawdżi a kſchiwdżi wobaracż; a dyž ſchtu nochże poßłuchacż, dyrbja jeno pißacż na Karl Martela.

S tajkimi liſtami poda ßo Bonifaziuß na puczż a pſchindże do Heſſenſkeho kraja, kiž je woßredż Frankow a Thyringarjow, a prjedowaſche pola nich meno teho knesa. Ale prjedo=

wasche dotho podarmo, jeho ßłowu ßo sendże, kaž tamnemu w Khrystußowemu pschirunanju, kiž na pucz padże, dżeż bu rosteptane a wot ptakow sežrane: póhanjo ßtyschachu jeho ßłowa, ale ńewsachu je kwutrobi, ale woprowachu pschibo= łham kaž predy. Tajke woporne mjesto mjejachu tež ńedaleko njetsischeje wßy Gejßmar, pod wul= zyschnje wulkim dubom, kotryž rjekasche Dub hrimanja, a bu wo wscheho luda jako ßwjaty dub cżeszeny. A Bonifaziuß pschihladowasche jich woporam na ßwedżenjach, a rostobi ßo we duchu, a spomni na tamne ßłowo pola 2 Mójs. 34, 13. jich woltarje dyrbisch powalicz, a jich pschibohow rostamacz, a jich haje porubacz!

A wón dżjesche domoj po ßekeru, pschindże sńej saßo, a sapocza podrubowacz tón ßwjaty dub, so tschjesti wokoło ljetachu. A cżi póhanjo rabachu sa meczemi a lebijemi, a schtož móżesche hewak kóżdy doßanycz, a dachu ßo na Bonifa= ziußa. Tón pak wosta smjerom pschi ßwojim dżjeli, a rubasche se wschej mozu. Njekotsi dżachu: wostajcże jeho, a cżakajmy, ńech Thor, nasch ßylny bóh, jeho ßam ßudzi snajwótrischim błyskom. A tak stejachu woni kołowokoło, a pschihladowachu sepreni na ßwojich lebijach; a ńebje niczo wjazy ßtyschecz hacz wusti wótreje ßekery, kotruż Bonifaziuß smahowasche se ßylny= maj rukomaj. A do duba bje hižom wurubana wulka dżjera, pschetoż Bonifaziuß dżjetasche móz= nje we ßwjatej horliwosti. A laj, k ßtyschenju

bje nahte schumenje we werchu mózneho duba, liszje na hatosach tschepetasche, a hatosy ržachu. Czi póhanjo pak dżachu, njetk je jich bóh pschischot, a budże ßudżicż stóßnika swulkim hnjewom, a jeho rostschepicż swetrym btyskom. Bonifaziuß pak stupi na bock, a trjejesche ßebi pót sczoła, a pschesta rubacż, pschetož wón widżesche, so ńeje jeho mozy dale treba. A laj zyty schtom ßo hibasche a hnujesche jako žiwy, a we halosach bje tschaßenje a rjapotanje, a sdónk stonasche pod czežu; a na jene dobo nakhili ßo dubisko, a padże stajkim wotmachom ksemi, so wona sarža, a werch dubowy ßo wotrasy, a sdónk ßo rosschczepi na schtyri kruchi.

A czi póhanjo pósnachu, so ßu ßtužili ßtabym pschiboham, kiž nemóża ßo ßamych wobschkitowacż, a ßo weczicż nad ßwojimi ńepschecżelemi, a wopuschczichu jich dla teho, a dachu ßo chczicż. A Bonifaziuß natwari stymi nowymi kschesżijanami wot teho puschczeneho duba zyrkwiczku. A boże ßtowo roszesche a pschiberasche dżeń wo te dnja. —

Schtwórty staw.

Wrobel je dom namakał, a kastoiza ßwoje hnjesdo, dżež ßwoje młode wulahnu: twoje woltarje, kńeże Zebaoth, mój kralo, a mój bożo! Ps. 84, 4.

A Bonifaziuß czehńesche po wele dnjach wot tudy kranju, a pschindże saßo k Thyringarjam, to bje wljeczi 724, a bydlesche tam na hori we

Thyringſkim ljeßu a prjedowaſche tamnym póha=
nam, a woni ſczrjódami pſchindźjechu, a dachu
ßo chczicz w zyrkwiczźy, kotruž bje Bonifaziuß
natwarit na ßwojej hori. Bonifaziuß mjejeſche
tež dymſke natwarene pſchi ßwojej zyrkwiczźy,
dźež ſtymi ßwojimi bydleſche; to ſdaſche ßo chcze=
nym dobre, a bje jim kmußli jako Pjetrej na
hori Tabor, woni tež dźachu: tudy je dobro
bydlicz! a twarjachu ßebi tež hjety na hori a
wokoło hory pſchi zyrkwiczźy; a tak naſta weß,
kiž hiſchczje dźenßniſchi dźeń ſteji, a rjeka Alten=
berge. Tuta zyrkwja je najſtarſcha we Thy=
ringſkej, a je macz wſchitkich druhich tamneho kraja.

Bonifaziuß ńebje njetko wjaz jako zuſomnik
we póhanſkim kraju, ale móżeſche ſpjewacz ßłowa
84 pſalma: Kobel je dom namakał, a kaſtojza
ßwoje hnjeſdo, dźež ßwoje młode wuhlamu: twoje
woltarje, kńeże Zebaoth, mój kralo, a mój bożo!
— Zyrkwiczka w Altenbergu bu bórſy mała ſa
tak wele poßłucharjow, kiž ßo wſchjednje ſeńdźje=
chu ſbliſka a wot daloka. Na tym ſweßeli ßo
Bonifaziußowa wutroba, a wón prjedowaſche ſaßo
pod ńebjom ſromadźenym, kiž bjechu ßo na tra=
wu ſeßydali.

Bjeſche pak we tym ljeßu jara wele rónow,
a kawkow, a rapakow, kiž tam hnjeſdźachu a
lehńechu, te ſwulkim wołanjom a ſchkrjeczenjom
won ljetachu, a ſaßo domoj pſchiljetowachu, tak
ſo ńebje drudy ßłowczka ßłyſchecz wot zyłeho
prjedowanja. A Bonifaziuß ßo ſkrobli a pro=

schesche boha, so by schak pschikasat wonjemicz tutym ptakam. A kaž ßo poweda, da wotczahnychu tamne czorne schkrjeczaki steho mjestna, a ńesadżjetachu dale nutrnoszi tamnych nasbožnych.

A po wele dnjach czehńesche Bonifaziuß dale kranju, a pschindże krjeczży Dhra. A dyž bje ßo tam lehnył, a wnozy spasche, dżijesche ßo jemu: ßwjetko sńebeß ßwjeczi na tón blak, dżež wón spi, a boži jandżel, Michał, steji pschi nim we ńebeskej jaßnoszi, a ryczi snim wot božich puczow. A na ranje stany Bonifaziuß a dżerżesche kemschenje stymi ßwojimi na tymßamym blaku. A we czaßu pótnja, dyž ßo wobed pschihotuje, kasasche Bonifaziuß ßwojemu ßłużomnikej, so dyrbi jjedż pschińesz; tón pak wotmolwi: wschitko je sjjedżene, schtož ßmy ßobu mjeli, a nimaly niczo wjaz; a dżeha dostańemy tudy we puszinv schto? Bonifaziuß pak połny wjery wotmolwi: mjenisch da, so naß ńemóże tón kńes jedyn dżeń sežiwicz we puszini, dyž je tola telko luda 40 ljet sjjedżu wobslarał we pjesknizy; je da wón dżenßa ßlabschi? ja czi praju, kryj blido! — A jeho ßłużomnik czińesche kaž mjejesche prajene; a ljedom bje ßo stało, da pschilecża wulki ptak, rybu w pasorach dżerżo, a wercżesche ßo wósche nich, a puschczi rybu, kotraž padże na semju, a ßo walesche psched jich nohami. A Bónifaziuß ßo dżakowasche bohu, kiž jich ńebje wopuschcził w puszini; jeho ßłużomnik pak wsa rybu, a pschihotowa ju jim kwobedu. A po wobedżi czehńechu

dale; a dyž kludźom pschindźjechu, praschesche ßo jich Bonifaziuß, czeja tuta krajina je? A woni dźachu: wona je knesa Hugowa teho starscheho. Na tym ßweßeli ßo Bonifaziuß, pschetož tón muž stym menom bje jemu snaty, dokelž bje jeho chcził w zyrkwiji Altenberga. A Bonifaziuß poda ßo knemu se ßwojimi ludźimi, a proscheschе jeho, hacž jemu neby dowolił zyrkwiczku twaricz na jeho leżomnoszjach. Hugo to rady dowoli. A Bonifaziuß pschiczeże se ßwojimi ludźimi, a natwari zyrkwiju na tym blaku, dźež bje ßo jemu ßwjaty jandźel Michał woßni sjewił: a ludźo tam pschiczeżechu a twarjachu podla wobydlenja; a tak nasta weß Ohrdruff.

Pjaty staw.

Žnje ßu wulke, ale dźełaczerjow je mało; proschcze knesa tych žnjow, so by dźełaczerjow poßłał do ßwojich žnjow. Luk. 10, 2.

A wójna ßo sbjehny we tym ßamym czaßu w Thyringskej, czi ßwobodni a ryczerszy Saksojo wojowachu a czi Frankojo wojowachu a nedobychu. Thyringski kraj bje ßredź Sakßow a Frankow, a tak bórsy hacž czilej na ßo dźjechu, trechichu pschezo we Thyringskej romadu. A tak ßo sta, so runje we tym czaßu, jako bje Bonifaziuß zyrkwiju natwarił we Ohrdruffi, saßo Frankojo a Saksojo na ßo pschindźjechu w Thyringskej, sapalichu Saksojo wßy, a sapuszichu pola, skasychu zyrkwije, a sabichu schtuž ßo jim

napschecžito ſtaji, a kohož žiweho jachu, teho woprowachu ßwojim pschiboham. Tak ßo ſta, ſo kóždy wopuſchczi ßwój wótzny dom, a pytaſche ſbožomniſchi kuczik, dżeż by ßo wukhowat pſched rubym ńepſcheczelom. Bonifaziuß pak woſta, wón nochzyſche bycz najaty paſtyr ßwojich wowzow, a dyž ńemóżeſche jich ńeſboże wotwobroczicz, da chzyſche jo ſ nimi ńeſz.

Martel ljedom ſaßtyſcha, ſo ßu Sakſojo pak ſaßo pſchiczahnyli do Thyringſkeje, ſbjehny ßo, a pſchiczahny ſmozu na nich, ſbi jich, a wuhna jich ſaßo do jich kraja; a w Thyringſkej bu ſaßo mjer. A Bonifaziuß poſtany, ſo by wopytat ßwoje woßady, a dyrbeſche duzy ſe ßylſojtymaj woczomuj widżecz, kak wele je wßów ſpalenych a domow próſnych: dżeż bje loni prjeni ras kermuſchu ßweczit, tam żana zyrkwija wjaz ńebje, a dżeż bje we domi hospodowat pola ſnatych a dobrych pſcheczelow, tam nikoho ńenamaka: a nadendże też wele rowow, we kotrychž czi ſabiczi ſpachu; druſy pak bjechu wotpanyli a ſchkodowali na ßwojej duſchi, a wopro-wachu ſaßo pſchiboham, ſo bychu jich ſjednali, po póhanſkim waſchnju.

A Bonifaziuß dyrbeſche ßwoje dżjeło ſapoczecz na wele blakach ſaßo ſnowotka, a bje jara wobczeżeny a tyſcheneny muž; pſchetož wón ńemóżeſche wſchudżom na dobo bycz, bje pak tola wſchudżje trjebny. A wón ſdychowaſche we ßwojej wutrobi, kak ßu żnje tak wulke, ale dżjełaczer-

jow je mało! a spomni na knjesowe słowo: proschcże pak knjesa tych žnjow, so by dźjełacże= rjow póßłat do ßwojich žnjow. Ale swotkal dyrbjachu czi pschindź? Bonifaziuß spomni na ßwój wótzny kraj, we kotrymž snajesche młodźen= zow, kiž mjejachu luboßz k temu knjesej. A wón pißasche list domoj, a proschesche wo dźjełacźer= jow. Jeho próstwa ńebje podarmo, pschetož peczo krajenjo pschindźjechu jemu k pomozy, czilej rjekachu: Burchard, Lullus, Witte, Wilibald a Wunibald. A Bonifaziuß dosta hischcże druhehо pomoznika, temu rjekachu Rehor, a bje skra= lowskeho naroda wot Frankow. Ale be wschit= kimi pomoznikami Bonifaziußowymi bje Sturm najljepschi, wón bje z Bajerskeje a se semjanskeho naroda. Tu stymi pomoznikami skutkowasche Bonifaziuß njetko, a kscheszijanske woßady k czje= jachu saßo.

Dyž a dźež chzysche Bonifaziuß njeschto wulke a važne sapoczećz a wuwesz, tam póßła wón ßwojeho pomoznika Sturma. Pschetož tón bje połny mozy a ducha, a ńeda ßo satraschicz a wotdźerżećz psches žane sadźjetki wot ßwojeho nastajeneho puczа. Tak dźesche Bonifaziuß junu knjemu: Poßłuchaj, mój ßyno, stań a sbjen ßo wotsal, a czehn do Hessenskeje, tam pytaj a wuswol mjestno, dźež móhli khlóschtr natwaricz, a dyž ßy jo namakał, da pschindź saßo wróczo, a powes mi.

A Sturm postany a czehńesche sdwjemaj bratro=

maj do Hessenskeje, a pschindžjechu do wulkeho bukoweho ljeßa, kiž bje husty a saroszeny so drudy pscheljesz ńemóžachu. A woni czehnechu wele dnjow, a pschindžjechu na mjesto, kiž ßo sdasche kmane knatwarenju khlóschtra. Tam sastachu a twarjachu ßebi hjety wot hatosow, bydlachu we nich, modlachu ßo, a spjewachu tak, kaž je waschnje we khlóschtrach. A ptaki a swjerina pschihladowachu a pschipoßtuchowachu jim. A po njekotrych dnjach wróczi ßo Sturm se ßwojimaj towarschomaj, a pschindžjechu kBonifaziußej a powedachu, kajke ßu mjesto wuswolili. Mjesto aby blak, kotryž bjechu wuswolili, je teßame, dżeż dżeńßnischi dżeń mjesto Hersfeld natwarene steji.

Bonifaziuß pak wotmolwi Sturmej a dżesche: Mój ßyno, ty ńejßy prawe mjesto namakal a wusswolił; toßame je jara blisko pschi Saksach: dy bychmy tam twarili, ńebychu tam boże dżjeczi žanu prawu khowanku namakali, czi póhanjo bychu bórsy wschitko skasyli, a semi srunali. Wuczehń hischcze junu, a wusswol ljepe; dżerž ßo bole kpótnju; tam je to mjesto, kiž chzu ja mjecz.

A woni czehnechu swólniwi druhi ras pytacz. A jako bjechu dójschli, dżeż bjechu prjeni ras sastali, wobroczichu njetko ßwoje wobleczo kpótnju krjezy Fulda, a czehńechu pschezo dale horje. A ljeß bje pschezo dale a bole saroszeny, tak so j wulkimi wobczežnoszemi dale pschindžjechu. Žanu

žiwu duschu ſa wele dnjow ńewohladachu, ale dźiwe woły, a welki a medźwedźe a wſchelku ptačźinu. A dźeż nozowachu, tam natwarichu najpredy twerdu khjeżku ßami ſa ßo, a ſa ßwojeho wóßła, kiž jich potrjeby ńeßeſche. A tak pſchindźjechu po wobcżeżnym dołhim puczu do rjaneje ruminy, tam dźeż njetſiſche mjeſto Fulda natwarene ſteji. Tedom bje tam wſchitko dźiwe a ſaroſzene, a rjeka Fulda žołmeſche pſches runinu, a pucz wijeſche ßo pſches nju, po kotrymž pſchekupzy tam a ßem pſcheczahowachu. A jako Sturm tolej wſcho widźeſche, dźeſche wón weßety: tolej je to mjeſtno, kiž naſch kńes pyta a žada, tu móżeja boże dźjeczi a dróharjo hoſpodowacz. Droha budźe naß we ßamotnoſzi ſe ßwjetom ſjenoczicz, a też budźe nam pokaſowacz, dźe mamy hicz, ſo bychmy k cžłowſkim dźjecžom pſchińeßli boże kraleſtwo. A woni ßo wróczichu k Bonifaziußej, a powedachu jemu, ſchto a kak bjechu namakali. A Bonifaziuß wotmolwi jim a dźeſche: Tón krócz, mój ßyno, je cże bóh prawy pucz wedł; a budźe ßo tak ſtacz, kaž ßy prajił.

A ſa jara krótki cžaß bjechu wſchitzy hotowi a romadźje, kiž chzychu ßo pſcheßydlicz do ruminy, kotruž bje Sturm namakał a wuſwolił. Sturm jich nawedowaſche. A jako bjechu dójſchli, ſapoczachu drewo puſchczecz a khjeżje twaricz, penki kopacz a rolu dźjełacz. A ſchtuž bje tam dwje ljeczi predy pobył a njetko tam ſaßo pſchiſchoł,

tón ßo ńeby pósnał; pschetož wschitko bje pschemjeńene: tam stejesche wulke twarenje snjekotrymi małymi, wobdate spolemi, stukami a sefahrodami. To bjesche khlóschtr Fulda. Sturm pak bje też tu khwilu pobyt w Walskej, a bje ßebi tamne khlóschtry wobhladał a jich snuzkomne srjadowanje. Domoj pschischedši, postaji jeho Bonifaziuß k Abtej tu teho klóschtra, a Sturm postaji a pschikasa ßwojim mnicham Benediktowe khlóschtrske prawidła. To rjeka tak wele: wón pschikasa ßwojim mnicham, so maja tajke žiwenje wesz, kaž je psched dwjemaj stomaj ljetowaj pobožny pustnik, smenom Benediktus, we Walskej poruczit. Jeho prjenja a najwoßebnischa poruczenosz bje ta: Spjewaj a dźjełaj! A to poruczi a pschikasa też Sturm njetko ßwojim mnicham. Woßebje starasche ßo Sturm sa prawe a polne roswuczenje mnichow w božim ßtowi, a tych wupóßła wón potom jako japoschtołow k póhanam. Druhy wotpißowachu domach Bibliju a druhe pißma; a tak mamy ßo my khlóschtram dźakowacz sa sdźerženje wschelkich pißmow, a wotpiskow Biblije: woßebje pak khlóschtrskim mnicham w Fuldźi. Tehorunja bjechu khlóschtry wuczerunje sa młodosz a sa dźjecźi, pschetož predy žane schulje ńebjechu, ale lud roszesche horje be wscheho roswuczenja. Njetk pak dalachu semjenjo a woßebni kneža ßwoje hólczata k mnicham do schulje, a woßebje do Fuldy, dźež bje najljepsche roswuczenje k dóstaczu. A

dyž czi hólczata wotroszechu k mtodżenzam, a ßo wróczichu domoj, a dostawachu nanowe wobßedżeństwo, so bychu kńežili, bje nad nimi widżicz, so je bohabojasnosz k wschitkim wjezam wužitna; pschetož woni pschińeßechu domoj wutrobu połnu mitoszje, mudroszje a prawdoszje, a ńemjejachu wjazy weßelje na wójni a kwrjerosleczu, kaž jich póhanszy wótzojo, ale wedżechu domach žiwenje cziche a mjerne, we wschej pótsiwoszi a bohabojoszi.

Wulke žohnowanje je we tedomnischim cžaßu s Fuldy wukhadżało, a móžesche ßo tamny khlóschtr pschirunacz se žórtom we puszini, kiž kołowokoło zyły kraj žohnowasche a wokschewesche. A to bjesche Bonifaziuß chzył, tehodla ńebjesche žaneje prózy lutował, a žadyn strach a žana nusa ńebje wulka dosz, so by jeho wotraschicz móhła wot jeho prjótkwsacza. A khwalenje a cžesz khlóschtra we Fuldżi bje tak wulke a rosschjerene, so bje hižom w cžaßu prjeneho Abta aby khlóschtryskeho sastojnika we nim na 400 mnichow, ßtužomni a wotrocžzy a wucžomnizy ńerachnowane. A Bonifaziußej ßamemu tež ńebje žadyn druhi wustaw lubschi be wschimi, kotreż bje satožił, hacž tutón w Fuldżi a myßlesche ßebi, so chze tudy we starych ljetach worpocznycz wot ßwojeho dżjeła.

Bonifaziuß pak ßwjeru dżjetasche tak dołho hacž dżeń bje sa ńeho predy hacz nóz pschindże, dżež nichtu dżjetacz ńemóże: wón ńebje jeno na to ßmyßleny, jako dobry sastojnik, so by ßwoje łubło a samoženje pschezo pschisporjał, ale bje

tež na to ſtoženy, ſo by niczo dobyteho ńeſhubił. Tak ſzeleſche wón pſchezo nowych poßłow won k pohanam, a pola kſcheſzijanſkich woßadow staraſche ßo, kak bychu pſchezo ljepſchi porjad mjeli: wſchudźje mjejeſche wón ßwojej wocži, a wſchjednu staroſz wo ſnuzkomne a ſwonkomne kſcheſzijanſtwo. A ſo ńeby nichtu kńemu prajicz móht: ſkajkeje mohzy cžiniſch to? póßła jemu bamž ſ Roma arzibiſkopſki kwicz, a da jemu pſches to móz na wſchich druhich duchomnych kedźbowacz a na jich woßady, a ſo móže ßam ſe ßwojej mozu nowych biſkopow poſtajicz a ßwecžicz. A tak ſatoži Bonifaziuß nowe biſkopſtwa we mjeſtach Eichſtädt, Würzburg, Buraburg, Erfurt a poſtaji tam ſa biſkopow ßwojich pomoznikow Willibald, Burchard, Witte, Adeler; tehorunja ſaloži tež biſkopſtwa w mjeſtach Salzburg, Freiſingen, Regensburg a Paſſau. A powoła kóžde ljeto junu wſchitkich biſkopow a abtow romadu do wjeſteho mjeſta, a wurodźowaſche ſnimi ſchto ma ßo stacz k ljepſchemu kſcheſzijanſtwa.

Scheſty ſtaw.

Ja dyrbu dźjełacz to dźjeło teho, kiž me je póßłał, dokelž dźeń je. Jan. 9, 4.

Bonifaziuß bje hižom 27 ljet dowho bože ßłowo we njemſkim kraju pſchipowedał, a bje jako kńeſowy japoſchtow cžahał wot jeneje woßady k druhej, ſtarawſchi ßo wo boże kraleſtwo. Druhich bje wón tež ſe ßwjetnymi ſaſtojnſtwami

a też se ßwjetnymi kubłami wobstarał, ßam pak ńemjejeſche niczo ßwoje. Sta ßo pak we ljeczi 745 ſo kralowſki ſaſtojnik Pipin powoła Bonifaziußa ſa arzibiſkopa do Mainza, dokeiž bje dotalniſchi wumrjet; pſches to bu Bonifaziuß też njetko prjeni a najwoßebniſchi biſkop we kraju Frankow, a ßydaſche k ßudu a kradzi ſe wojwodami a hrabjemi a ſmóznymi teho ßwjeta.

Pipin, kralowſki miniſter aby najwoſchi ſaſtojnik, bje ßyn Korlje Martela, wot kotrehož ßym hižom horekach powedał, a bje też kaž jeho neb. nan mudry a rycžerſki, a bje po nani kralowſke ſaſtojnſtwo doſtał. Njetſiſchi kral Childerich ſmenom bje hiſchcze ńewuſtojniſchi a hubeniſchi hacž jeho wótzojo, a ńemjejeſche niczo kralowſke na ßebi, hacž jeno kralowſki kwicž a krónu, tak ſo Pipin ßo hanibowaſcha ſaſtojnik bycž tajkeho krala. A Pipin póßła do Roma k bamžej, a da ßo jeho praſchecž: je ljepe, ſo je tón ſkralom, kiž ma kralowſku móz, aby dyrbi tón ſkralom woſtacž, kiž ma jeno kralowſke meno? — Bamž póßła wotmolwenje: ljepe je, ſo je też tón ſkralom kiž też ma kralowſku móz! Tajke wotmolwenje ßo Pipinej ſpodobaſche. A wón powoła wſchitkich móznych a woßebnych we kraju romadu do mjeſta Soiſſons, a pſchiwedże krala Childericha do jich ſromadžiſny, poſtaji jeho ßredża a wobziha jemu hłowu. Pſches to ſhubi cžłowek we tamnym cžaßu ßłobodu. Tak też bje kral pſches

tajki ńeſkutk wońeczeſzeny a ſhubi doſtojnoſz na ßwobodnych mužach kralowacz. Kralowſka móz bje ſpanyta ſkralowſkimi wtoßami kſemi. A Childerich ßo woblecze mnichſku kutu a dzjeſche do khlóſchtra woptakawſchi a wobžarujo ßwoje ńeſboże. Pipin pak bu wuſwoleny wot fromadzenych kralej, a Bonifaziuß dyrbeſche jeho žatbowacz po bamžowej poruczinoſzi. To ßo ſta we ljeczi 752. Pipin pak bje maty; a njekotſi hudlerjo ßo ſtym hudlowachu, a mjenjachu, ſo je frankſke kraleſtwo pſches to pſchikrótſene. Jako Pipin to ſhoni, powoła wón tych hudlerjow a woßebnych ſteho kraja k ßebi. A jako bjechu wſchitzy romadzje, pſchikaſa Pipin, ſo bychu wotroczizy pſchiwedli dzjiweho woła a jeho puſchczili do wobrody, a tam knemu rujazeho lawa ſawreli. To ßo ſta. A law ſkoczi na teho woła a powali jeho kſemi, a tej ſwjeriſzy ßo waleſchtej. A Pipin prajeſche njetko kſromadzenym: wottornicze njetko wot lawa woła, a morcze jeho! — A wſchitzy ßo naſtróžachu, a hladachu ſtruchwje jedyn na druheho. A po cžakanju wotmolwi jedyn ſteje ſramadzjiſny a dzjeſche: žadyn cžlowek ńeje na ſemi, kiž by tajke cžinicz ſamóht! — Pipin ſtaže na to ſe ſtoła a ſkoczi do wobrody, wucžeže ßwój mecz, a wotcza ſjenicžkim wotmachom lawej htowu, a ſdruhim wotmachom tež dziwenu wotej. Wutrje na to ßwój mecz, tykny jón do nóžnow, dzjeſche a ßynu ßo ſaßo na ßwój ſtót. A ryczeſche a pra-

schesche ßo sromadzenych a dzesche: Sda ßo wam hischcze, so je kralestwo pśches me pschikrótsene? -- Czi hudlerjo panychu pśched nim delje, wón pak jim woda. A wot teho cžaßa nichtu wjazy ßo na žane waschnje sjeho woßobu ńehudlowasche. Pipin pak mjejesche ßyna, kiž rjekasche Korla, a bje tedom 10 ljet stary. Tutón Korla je potom skhežorom byt na mjesto ßwojeho nana, a je jara khwalobnje kńežit spschimenom tón wulki. --

Bonifaziuß bje 36 ljet w njemskim kraju boże ßłowo wucžit, ßo prozowat a dzjelat, a bje wele wobcžežnoszje mjet a wulke staroszje. A dy by ßo wón njetko kmjeru ßynyt po tak hórzym dnju a wotpocžowat, schtu chzyt jeho ßwarecz? Njekotryžkuliž dzjelacžer by ßebi myßlit: ja chzu ßo po tak wobcžežnym a dowhim dzjeli na wumeńk ßynycz! — Bonifaziuß pak hinak myßlesche. Tam, prajesche wón, tam, dzež ßym ja móje rycžerstwo sapocžat, tam je hischcže ńedokonjany skutk. Pobožny Willibrod je dawno wumrjet, a wot teho cžaßu ßem ßu Frisojo wopuschczeni! — A schtoha cžińesche Bonifaziuß? Wón wuprósni ßo wschitkich ßwojich ßwjetnych dostojnstwow, proschesche bamža, so by Lullußa sa biskopa w Majnzu postajit na jeho mjesto. Powoła zyrkwinu sromadzišnu do Majnza, a poruczi biskopam a duchownym ßo staracz wo Khrystußowu gmejnu; Lullußej poruczi woßebje, so by chzyt ßwjeru wobkedzbowacz a sastaracz po-

ßłow evangeliona na póhanſkich meſach, pſchetož czilej trebaja najwjazy pódperanja; tak tež dyrbi dotwaricz zyrkwije, a woßebe tu w Fuldzi, we kotrejž chzyſche Bonifaziuß pohrebany bycz. A napoßledku dzeſche hiſchcze k ńemu: Mój ßyno, wobſtaraj wſchitko ßwjeru, a ſkhotaj tež tón płat, do kotrehoz budże moje czjeło ſawalene, a potož jón do mojeje knihownje. — A dokelž pſchi tych ßłowach wſchitzy jara płakachu, pſcheſta wón ryczecz wot tehо, a napominaſche jich k luboſzi.

A po njekotrych dnjach poſtany Bonifaziuß ſtymi, kotrychž bje k ßwojim towarſcham wuſwolił, a dzjeſche ſnimi k Rhajnej, ßydzechu ßo na łódz a jjedzichu wotſal. Ssylſy ńebjechu k rachnowanju, kiž ßo wuronichu pſchi wužohnowanju. A łódz jjedziſche ſpjeſchnje dale po Rhajni, a ſlubi ßo bórſy ſwoczow tym, kiž ſa ńej hladachu. Czi pak, kiž ßo weſechu, jjedzechu po wodzi, a widzichu po wobimaj ſtronomaj rjeki rjany kraj ſkraßnymi płodami. Potom pſchindzjechu bes ſkałojte hory, dzež bje ſtraſchne weſenje; ſa horami pſchindzjechu ſaßo do rjanych wulkich ruminow, a tak dojjedzichu k mjeſtu Köln. A dyž bjechu dojjeli, dzež ßo Rhajn do wele wotnohow dzjeli, dzeržachu ßo k prawizy, a pſchindzjechu tak jjedzo napoßledku do wulkeho jjeſora, kotryž Friſojo tedom pomenowachu Aelmeere, dzenßniſchi dzeń pak rjeka Zuyderſee; a bjechu tak dózpili kraj Friſow.

Sedmy ſtaw.

Czi pak, kiž wuczili ßu, budża ßo ßwieczicz jako ńebeſka jaßnoſz: a czi, kiž wele k prawdoſzi pokaſali ßu, jako hwjeſdy ſtajnje a wiecznje. Dan. 12, 3.

A kajkiha bjeſche to kraj? To bje kraj be wſcheje rjanoſzje, a lud bydleſche tam a žiweſche ßo jara hubenje. Woda a kraj wojowaſchtaj ſe ßobu, a cžlowſke dżjeczo bydleſche na wobimaj Kóždy dżeń dwójzy bó zyły kraj wot morja po= wodżeny, a žołmeſche nad nim woda jako we morju; a ſaßo wotbjeża woda ſ ńeho dwójzy ſa dżeń, a to ſtajnje a pſchedzo kóždy dżeń jenak. A ńebjeſche tak jedyn praje wjeſty, hacz Friſojo bydla na ßuchim aby na mokrym. Tu a tam we kraju bjechu Friſojo hórki nametali, ſo bychu mjeli wukhow pſched lijenzu. Na tutych hórkach bydlachu czi ludżjo, na teßame ſkhadżowachu ßo, dżerżachu ßwoje romady, tam mjejachu ßwoje pſchibohownje a ßwecżachu ßwoje ßwedżenje. Na tutych hórkach bje we cżaßu mórſkeho po= wodżenju zyły lud romadu ſahnaty. A dyž mórſke powodżenje woteberaſche, a woda pomało wotbjeżowaſche, krocżeſche lud weßelje ſa tej wodu k morju, a łojeſche rybu w raki a druhu mórſku ſtworiſnu, kotraž bjeſche ſpowodżenjom wuńeßena. Wot teho žiwjachu ßo Friſojo, pſche= tož we jich kraju ńebjechu žane łuki a kerki, a tehodla tež tam ńebje žadyn ſkót a žana dži= wina. Wulka khudoba bje we kraju. Swoje ßyczje plecżeſche lud wot ßyczinu; k palenju tre=

basche ßuschenu sowojtu perschcż; laczinosz sahnachu ßebi swodu wot deschcża, kotruż we ßudobjach khowachu. pschetoż mórska woda ńehodżi ßo k piczu. Po cżaßu buwasche we tym kraju ljepe, pschetoż ludżjo poczachu wulke haczenja twaricż pschecżiwo powodżenju, a wumozowachu tak ßuchi kraj. Ale stotytki ljetow ßu sajschte, predy hacż ßu ludżjo morjo pschewinyli a jeho stajnej lijenzy mesy stajili. We naschich cżaßach je tutón kraj jako sahroda boża, potny tukow a płódnych polow s rjanymi mjestami a czistymi wßami, a je tam wulke bohastwo. A schtuha dyrbjat ßebi to myßlicż, so ßu tamni wobydlerjo we naschich dnjach tamny wulki jjesor skoro wucżerpali a jón morjej wotdobyli, kiż ßo Zuyderssee menuje, a po kotrymż je Bonifaziuß we ßwojim cżaßu k nim po łódżi pschijjet? a ßu pschewobroczili njedusche morjo do kraßnych tukow a polow? To je było wojowanje; ale cżłowski rosom je sbożej pomohzu dobyt nad dżiwje schumjazymi a torhazymi żołmami.

Kajkiż bjesche kraj tamnych starych Frisow, tajzy bjechu tež jeho wobydlerjo, a jich poczinki bjechu rube a torhaze jako jich morjo, skotrymż wojowachu. Woni tež najdljeje wostachu pschi wótzowskim waschnju be wschitkimi njemzami, a dżerżachu se Saksami, kiż bjechu jich ßußodżjo a pschecżeljo, najtwerdsjo pohanske rosnoszje. Cżłowecżne wopory pschinoschachu woni ßwojim pschibohom, a to husto ßwojich najblischich pschecże-

low a ßwoje dźjeczi. Morenje dźjeczi ńebje ſtarſchim ſakaſane ale dowolene, tola ńeßmjedźachu dźjeczo moricz, dyž bje je hižom macz czjeſchita, aby hewak wot ńeje pizu doſtate: tajka prjenja dobrota, jemu wopokaſana, wobſchkitowaſche jo pſched ßmerczu, a ſczini jo dalſchich dobrotow doſtojne. Tak bje jo tedom pola Friſow, jako Bonifaziuß k nim pſchindźe.

Bonifaziuß pſchekhodźi njetko jich kraj, pſchikhadźowaſche do jich fromadźiſnow, a wuczeſche jich, a prjedowaſche we jich pſchibohownjach a pod ńebjom, dźež czrjodźiczku namaka. A bóh žohnowaſche jeho prózu a prjedowanje, tak ſo wón a jeho ßwjerny pomoznik Eobanuß wulku ßywu mužow a žonow ſdźjeczimi ſa boże kraleſtwo dobyſchtaj. Tak prjedujo bje Bonifaziuß hacž k rjezy Burda pſchiſchoł, kotraž raniſchu Friſiſku wot weczorneje dźjeli. Tam ſaſta, a myßleſche tudy njekotry czaß woſtacz; a póßła wſchitkich chczenych domoj, jim dźeń poſtajiwſchi, na kotrymž dyrbja ſaßo pſchindź, ſo bychu boże wotkaſanje wužiwali po kſcheſzijanſkim waſchnju. A wón woſta ßam ſe ßwojimi towarſchemi.

A poſtajeny dźeń bje naſtał, ranſche ſera ßwitachu, a Bonifaziuß a czi mjeſchnizy ßo pſchihotowachu k ßwjatemu ſkutkej ſwoblekani we ßwjatej draſzi, czakawſchi na wjerjazych. A naſdala ßo merweſche czrjoda ludźi, kiž ßo k nim pſchibliżowachu; ale bórſy bje k pósnaczu, ſo czilej ńejßu czi wjerjazy, ale ſo je ßyła wobróńje-

nych, kiž pschindźjechu ſ ńepſcheczelnymi myßlemi. A Bonifaziußowi towarſchojo rabachu ſa lebije, ſo bychu ńepſcheczelam napſcheczíwo ſtupili a ßo wobarali a wobſchkitowali Bonifaziußa. Ale wón ſtupi pſched nich, we ßwojej ruzy dźerżo ſzeńſke ſmitym a mjernym wobleczom, a pſchiwała jim a dźeſche: woſtajcze ßo wójny! potożcze bróńje precz! my ńedyrbimy ſtóſz ſe ſtóſziu ſapłaczicz, ale dyrbimy wopokaſacz ńepſcheczelej dobrotu. Naſch dźeń je ßo nakhilił, tón kńes naß woła domoj! Poßylncze ßo we tym kneſu, a czerpcze, ſchtož je na waß dopuſchcził. Wón je wumóht naſche duſchje! Nebójcze ßo, moji bratſja, ńebójcze ßo pſched tymi, kiž czjeło morja, duſchu pak ńemóża moricz. Weßelcze ßo we tym kńeſu! pſcheczerpcze krótku ßmercz, ſo byſchcze wjeczńje ſbóżni byli! —

A jako Bonifaziuß hiſchcze ryczeſche, pſchihnachu czi ńepſcheczeljo, a morichu wſchitkich, a pſches jich czjeta krocżachu do jich ſtanjow, rubjachu a wurubichu wſchitko, a wotſalichu ßo ſrubeńſtwom. To ßo ſta we ljeczi 755, po tajkim pſched hidnacże ſtami ljetami.

A jako Friſiſzy kſcheſzijenjo ſhonichu ßmercz jich japoſchtoła a jeho towarſchow, ſjenoczichu ßo woni k wójſku, nadpadźechu ńenadźujzy póhanow, ſbichu a roſehnachu jich. Potom ßo wróczichu. A jako pſchindźechu na blak, dźež jich japoſchtoł morty leżeſche, ſbjehnychu jeho czjeto, położichu jo na mary a dońeßechu jo k wodźi, a doweſechu

jo na łódźi do mjesta Utrecht. Tam porebachu Bonifaziußowe cźjeło we zyrkwiji ſwulkej cžeſźju, tam dyrbeſche woſtacź hacž budźeja póßli wot Lullußa pſchindź. Te pſchindźjechu. A ſaßo bu Bonifaziußowe cźjeło ſwulkej cžeſźju na łódź pſchińeßene a na ńej doweſene hacž do mjesta Mainz, dźež na tſizetym dnju po jeho ßmercźi jeho cźjeło Lullußej pſchepodachu. A Lulluß dopelni poßleńu wolu ńebocźicžkeho, a pſcheńeße jeho cźjeło do Fuldy ſwulkim pſchewodźeńſtwom, a porebachu jo tam we wulkej zyrkwiji, dźež je jeho row kwidźenju hacž do dźenßniſcheho dnja. A kóžde ljeto wobeńdu tamni kſcheſźijenjo pjaty dźeń Junia ßwedźeńſźy kwopomńeczu Bonifaziußa, kotryž dźeń je jeho ßmertny dźeń. A ßu jemu tež we ßwojim mjeſźi wopomnik ſtajili, dokelž je wón tež tón ſatožer jich mjesta. A ty móžeſch tón wopomnik widźicź: wón je jeho wobras we želeſu wuljaty. Tam wón ſteji jako ßylny młodźenz, ſweßetym wobleczom wot ßwjateho ducha napełńeny, kak wón ſ ljeßa krocźi, a ludu ßwjaty kſchiž we poſbjehńenej ruzy dźeržo pokaſuje. Kſchiž je wot dubowych hatžkow ſwity, a lud ſteji pſched nim dźiwajo.

A luby laſowarjo, poſtaj jemu tež ty wopomnik we ßwojej wutrobi, ńech ßy ty Sserb abó Njemz, kńes abó bur, pſchetož tutón Winfried je tež ſa tebe byl Bonifaziuß! —

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id480743444/43
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id480743444/44
Serbski institut Sorbisches Institut